

**Ověřování možnosti spojení činnosti mateřské školy a školní družiny v době před
začátkem ranního vyučování a v době
před koncem provozu mateřské školy a školní družiny**

***Závěrečná zpráva o výsledku šetření
v Základní škole a Mateřské škole Chrastava, Vítkov
za školní rok 2008/2009***

Srpen 2009

Zpracovala: PhDr. Kateřina Smolíková

Obsah

Úvod

1. CÍL OVĚŘOVÁNÍ

2. REKAPITULACE PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ PROVEDENÉHO V LETECH 2007 A 2008

- 2.1. Organizace pokusného ověřování, materiální a pedagogické podmínky
- 2.2. Výsledky šetření

3. PRŮBĚH A VÝSLEDKY OVĚŘOVÁNÍ USKUTEČNĚNÉHO V ROCE 2009

- 3.1. Závěrečná zpráva školy
- 3.2. Vyjádření odborného garanta

4. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

5. NÁVRH DALŠÍHO POSTUPU

Použité podklady

Úvod

Předkládaná závěrečná zpráva shrnuje výsledky tříletého pokusného ověřování, které proběhlo v **Základní škole a Mateřské škole Chrastava, Vítkov**. Ověřování bylo povoleno na základě rozhodnutí přijatého na gremiální poradě skupiny 2 MŠMT dopisem ze dne 12. prosince 2006, č. j. 12 858/2006-22, podle § 171 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Toto ověřování trvalo tři roky. Bylo **zahájeno 1. 1. 2007 a ukončeno 30. 6. 2009**. Odborný dohled nad ověřováním vykonával Výzkumný ústav pedagogický v Praze.

Ověřování bylo vyhlášeno se záměrem získat potřebné informace a podklady k eventuální úpravě legislativních předpisů (předpokládá se provedení příslušné změny v zákoně č. 561/2004 Sb.). Mělo by se jednat o **posouzení, zda žákům školní družiny umožnit v určitých případech za určitých podmínek docházku do mateřské školy**. Současné právní předpisy toto zásadně nedovolují. Avšak v případě malých právnických osob, které vykonávají činnost základní školy s ročníky pouze 1. stupně, mateřské školy s jednou třídou a školní družiny, by toto řešení mohlo být vhodné. Nežádá se stává, že v okrajových úsecích dne dochází do školní družiny v takovéto škole velmi malý počet žáků (nežádá jeden či dva žáci). Samostatná činnost školní družiny v tuto dobu je pro školu velice neefektivní. Protože i do mateřské školy zpravidla dochází v okrajových úsecích dne málo dětí, nabízí se možnost umístit žáky školní družiny po určitou dobu do mateřské školy a nabídnout dětem a žákům společný program pod vedením jednoho pedagogického pracovníka. Lze tak využít volných kapacit mateřské školy, ušetřit část pracovního úvazku pedagoga ve školní družině, a tedy i ušetřit mzdové prostředky, popř. snížit provozní náklady (např. za topení, svícení). Pro rodiče by se nic neměnilo, jelikož v tomto případě by úplatu hradili ve vyšší úplaty za školské služby stanovené pro školní družinu¹.

¹ Situaci by šlo řešit také doplňkovou činností mateřské školy, což však není z hlediska finančního zatížení rodin vhodné, neboť v tomto případě by rodiče museli hradit veškeré náklady na pobyt žáků v mateřské škole.

O změně se uvažuje proto, že v podobné situaci se ocitá celá řada málotřídních škol, především ve venkovských lokalitách. Protože předešlý školský zákon spojování činnosti mateřské školy a školní družiny umožňoval, mnohé z těchto škol dokonce pokračují v zaběhnuté praxi. Někteří ředitelé si ani nejsou plně vědomi nesouladu se současně platným školským zákonem.

Samotné vyhlášení pokusného ověřování docházky žáků školní družiny do mateřské školy v Základní škole a Mateřské škole Chrastava, Vítkov vyvolalo zájem dalších škol o povolení pokusného ověřování. Ověřování bylo rozšířeno na další dvě školy s tím, že tak bude umožněno získat více informací a zkušeností. Více škol nebylo možné do experimentu zařadit, neboť by bylo velmi problematické zajistit patřičný odborný dohled. Kromě Základní školy a Mateřské školy Chrastava, Vítkov probíhá od 1. 1. 2009 ověřování možnosti docházky žáků školní družiny do mateřské školy v **Základní škole a Mateřské škole Nová Ves nad Popelkou** a v **Základní škole a Mateřské škole Nová Ves nad Nisou**². Ověřování bude ukončeno 30. 6. 2010. Dosavadní průběh experimentu a jeho výsledky za první rok jsou popsány v průběžné zprávě o šetření provedeném na těchto školách v r. 2009³.

² Ověřování bylo v těchto školách povoleno dopisem ze dne 25. listopadu 2008, č. j. 17 427/2008-22, na základě rozhodnutí MŠMT.

³ Docházka žáků školní družiny do mateřské školy v době před ranním vyučováním a po skončení vyučování, průběžná zpráva, VÚP pro MŠMT, srpen 2009.

1. CÍL OVĚŘOVÁNÍ

Cílem ověřování bylo zjistit, zda spojení činnosti mateřské školy a školní družiny v okrajových úsecích dne nebude na úkor vzdělávání a výchovy dětí v mateřské škole, ani žáků školní družiny, resp. **jak zařazení žáků školní družiny do mateřské školy ovlivní činnost mateřské školy**. Ověřování bylo dále směřováno k **vymezení případů a stanovení podmínek**, za kterých by bylo možno propojení činnosti mateřské školy a školní družiny uskutečnit.

V průběhu ověřování byly v červnu 2007 a v červnu 2008 v souladu se zadáním ředitelkou školy vypracovány průběžné zprávy o průběhu a výsledcích ověřování a podány na příslušný odbor MŠMT. Garant (VÚP v Praze) zároveň vypracoval průběžné zprávy o výsledcích šetření provedených každoročně v předemětné základní škole a mateřské škole.

Obě průběžné zprávy s názvem **Ověřování možnosti spojení činnosti mateřské školy a školní družiny v době před začátkem ranního vyučování a v době před koncem provozu mateřské školy a školní družiny** byly v červnu 2007 a v červnu 2008 předány zadavateli (MŠMT, odbor 22).

2. REKAPITULACE PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ PROVEDENÉHO V LETECH 2007 A 2008

2.1. Organizace pokusného ověřování, materiální a pedagogické podmínky

Základní škola a Mateřská škola Chrastava, Vítkov 69 je právnická osoba, která vykonává činnost základní školy, mateřské školy a školní družiny. Ředitelkou školy je Marie Pilařová.

Identifikační údaje školy:

463 31 Chrastava, Vítkov 69

IČ: 72741724

tel.: 485 143 076; e-mail: zs-Vitkov@volny.cz

Mateřská škola, základní škola a školní družina jsou společně v jedné budově. Mateřská škola má jednu třídu, základní škola dvě třídy. Ve škole pracuje pět pedagogů.

Pokusné ověřování se týkalo dětí přijatých do mateřské školy a školní družiny. Kapacita mateřské školy je 20 dětí, kapacita školní družiny je 32 žáků. Ve sledovaných letech navštěvovalo družinu v průměru 20 žáků. Činnost obou těchto zařízení byla spojena v době před začátkem ranního vyučování a před koncem provozu mateřské školy, kdy je v mateřské škole přítomno velmi málo dětí.

V době ranního spojování využívalo nabídnuté možnosti jen několik mladších školáků (zpravidla 3 až 4), a to v době od 6.30 do 7.15, kdy začíná vyučování. Po ukončení provozu školní družiny (od 14.30) bývalo ve třídě mateřské školy přítomno také jen několik žáků školní družiny, protože většina školáku odjíždí autobusem ve 13.30. Děti jsou postupně vyzvedávány rodiči. V obou úsecích dne bylo společně přítomno maximálně 20 dětí ve věku 2 – 9 let.

Společnou činnost dětí zajišťoval jeden pedagog – učitelka mateřské školy. Úspora tedy spočívala v tom, že pracovní úvazek vychovatelky školní družiny byl zkrácen (0,45 úvazku).

Budova školy i veškeré prostory, hygienické zázemí, vybavení hračkami a pomůckami, kultura interiéru a stejně tak i venkovní prostory a jejich vybavení jsou vyhovující. Řadu prostor využívají obě skupiny dětí, ať již ve společných činnostech, nebo v rámci vlastních aktivit. Společně užívané jsou třída mateřské školy, resp. herna (ložnice pro předškolní děti je zřízena v jiné místnosti), dále jídelna, která je proto vybavena stoly a židlemi různé velikosti, tělocvična, kout s počítači, výtvarná a keramická dílna a školní zahrada. Školní třída pro žáky z 1. až 3. třídy je propojena s místností školní družiny, díky čemuž mají žáci příležitost se nejen věnovat zájmovým činnostem, popř. relaxovat, ale mohou si také vypracovávat domácí úkoly.

Společný program pro děti předškolního i školního věku připravovala učitelka mateřské školy ve spolupráci s vychovatelkou školní družiny. V ranním úseku probíhaly činnosti ve třídě, odpoledne buď na zahradě, nebo v interiéru. Převážně se jednalo o nabídku volných aktivit k výběru dle vlastního zájmu. Odpolední činnosti byly organizovány tak, aby školáci mohli především relaxovat po vyučování i po pobytu v družině, kde se kromě zájmových činností zabývají i školní přípravou. Aktivity nebyly plánovitě řízeny také proto, že se jednalo o velmi malý časový prostor a že by byl jejich průběh neustále narušován přicházením a odcházením dětí.

2.2. Výsledky šetření

Jak prvním, tak i druhým rokem se ukázalo, že propojení předškolního a zájmového vzdělávání přineslo ve vztahu k dětem především **pozitivní výsledky**. Přínos byl zaznamenán zejména v oblasti sociálních a komunikativních dovedností obou skupin dětí a v rozvoji prosociálních vztahů a postojů. Dobře se rozvíjela vzájemná kooperace při činnostech, rozšířila se nabídka vzorů sociálního chování, děti i žáci dodržovali daná pravidla, chovali se ohleduplně a bezpečně, zlepšila se jejich samostatnost a odpovědnost. Přítomnost starších dětí zpestřovala program činností, obohacovala dětskou hru i poznatkovou zkušenost. Příznivý vliv byl zaznamenán v oblasti sourozeneckých vztahů, mladší děti byly jistější a projevovaly větší sebedůvěru. Při vstupu dětí do základní školy zcela odpadly jakékoli adaptační obtíže, protože děti znaly prostředí, školu i učitele a pouze přešly do jiné třídy. Pedagogové měli lepší možnost dokonaleji poznat osobnosti dětí, jejich individuální potřeby i rodinné zázemí. Mezi všemi pedagogy školy i rodiči se rozvinula dobrá spolupráce. Vyskytlo se minimum školních odkladů.

Při spojení činnosti mateřské školy a školní družiny škola plně **využila volných kapacit mateřské školy a ušetřila část finančních prostředků**.

Potvrdilo se, že uvedený způsob **vyhovoval dětem, pedagogům i rodičům**.

Během dvou let ověřování **nebyly zjištěny žádné vážnější překážky, které by narušily či jinak ohrozily činnost mateřské školy, popř. měly negativní dopad na kvalitu předškolního vzdělávání**.

3. PRŮBĚH A VÝSLEDKY OVĚŘOVÁNÍ USKUTEČNĚNÉHO V ROCE 2009

V posledním roce ověřování, tj. v r. 2009, bylo pokusné ověřování zaměřeno:

- **k hodnocení pozitiv**, popř. **k odhalení rizik** docházky žáků školní družiny do mateřské školy,
- **k vymezení případů**, kdy bude možné propojení činnosti mateřské školy a školní družiny uskutečnit,
- **ke stanovení podmínek**, které bude třeba za tímto účelem naplnit.

Podle předchozích zkušeností přicházejí v úvahu např. materiální podmínky, počty dětí, vhodný úsek dne, maximální denní časový limit společného programu, zajištění bezpečnosti dětí, míra propojení ŠVP mateřské školy a vzdělávacího plánu družiny, popř. další okolnosti. Škola vypracovala závěrečnou zprávu z ověřování, v níž uvedené skutečnosti zachytila.

3.1. Závěrečná zpráva školy⁴

Zpráva o projektu – pokusné ověřování- spojená činnost mateřské školy a školní družiny v době před začátkem ranního vyučování a v době rozchodu dětí

Obsah: 1. Údaje o věku a počtu žáků

2. Jak spojení žáků ovlivnilo činnost MŠ v kladném i záporném smyslu

⁴ Závěrečná zpráva školy je uvedena v plném znění, byly provedeny pouze drobné jazykové a formální úpravy.

3. Zda spojení žáků není na překážku ŠVP MŠ a vzdělávacího programu

ŠD, jak vidíme možnost propojení ŠVP MŠ a ŠD

4. Jak je ovlivněn vstup dětí do první třídy ZŠ

5. Co by mělo podle našich zkušeností být stanoveno legislativně

(rozumná omezení, podmínky, za kterých může být toto propojení bez jakýchkoliv nepříznivých dopadů či rizik probíhat)

Vyjádření:

1/ Údaje o věku a počtu žáků

V MŠ plná kapacita – 20 dětí, v ZŠ se počet žáků pohybuje okolo 20. Ve jmenovaném projektu se v ranních hodinách jedná přibližně o 20 žáků ve věku 2 – 9 let. V odpoledních hodinách se jedná asi o 15 žáků ve věku 2 – 11 let.

2/ Jak spojení žáků ovlivnilo činnost MŠ v kladném i záporném smyslu

Vzájemné ovlivňování bych hodnotila spíše jako kladné z hlediska zkvalitňování námětových her, sociálního učení a předávání poznatků a zkušeností. Sourozenecké dvojice mohou být část dne spolu, což ovlivňuje kladně jejich pocit jistoty a zázemí. Upevňují se sourozenecké vztahy v kolektivu.

Starší děti se učí ohleduplnosti k mladším, vzájemné pomoci, toleranci a nadhledu v přístupu k mladším a slabším dětem. Starší děti vnášejí do společných her nové náměty. Ranní spojení

je náročné na organizaci práce a zkušenosti učitelky MŠ a skloubení činností obou věkových skupin (obě učitelky jsou, mají dlouholetou praxi).

3/ Zda spojení žáků není na překážku ŠVP MŠ a vzdělávacího programu ŠD, jak vidíme možnost propojení ŠVP MŠ a ŠD

Spojení MŠ a ŠD nijak neovlivňuje plnění ŠVP a možnost propojení vidím ve stejné, nebo podobné koncepci. Žáci ze základní školy se rádi připojují k plnění úkolů předškoláků (možnost stupňování náročnosti). Učitelky MŠ, které vždy ráno slouží, již znají složení žáků a rozvrh hodin ZŠ v jednotlivých dnech, jejich příchody, odchody a dovedou si naplánovat práci s předškolními dětmi tak, aby vše plynule navazovalo a malé děti nebyly ošizeny o jejich péči.

Školní žáci tráví v ranních hodinách v MŠ většinou krátké časové úseky, věnují se povětšinou individuálním zájmovým činnostem (flétny, námětové hry, práce na počítači a s internetem, programy na videu). Není žádoucí školní žáky soustavně a programově organizovaně zaměstnávat i z hlediska jejich následného programu a zatížení v ZŠ.

Při odpoledním spojení je náročnost práce mnohem menší, dětí je podstatně méně, postupně se rozcházejí a věnují se výhradně individuálním zájmovým činnostem.

4/ Jak je ovlivněn vstup dětí do první třídy ZŠ

Vstup dětí do základní školy je přirozený, děti důvěrně znají prostředí, učitelky, vychovatelku ŠD i ostatní pracovnice a do první třídy se vždy velmi těší. Odpadají adaptační potíže, které jsou jinak běžné při vstupu do jiné školy. I naopak je výhodné, že učitelky ZŠ znají poměrně dobře

děti, které vstupují do první třídy, jejich rodiče, a mají povědomí o rodinném prostředí dětí. Spolupráce mezi pedagogy a rodiči je dobrá a odklady školní docházky jsou v naší škole ojedinělé.

5/ Co by mělo podle našich zkušeností být stanoveno legislativně

Pro propojení činnosti mateřské školy a školní družiny jsou důležitou podmínkou vhodné prostorové (v jedné budově, prostorová kapacita maximálního počtu dětí v prostorách MŠ z hlediska hygienické vyhlášky), materiální a personální podmínky školy. Dále jsou důležité počty dětí v MŠ a ŠD, jejich věková skladba, příchody a odchody do zařízení, postupné scházení dětí. Jako maximální časový limit společného programu bych viděla jednu hodinu dopoledne a jednu hodinu odpoledne. Ranní společný pobyt je velice náročný na organizaci práce, bezpečnost práce a vyžaduje značné zkušenosti pedagoga.

Odpolední společný pobyt je méně náročný z hlediska počtu dětí i organizace zájmových činností. V teplých měsících je to většinou pobyt na školní zahradě, jinak je to nabídka individuálních činností v prostorách MŠ, ŠD, práce na počítačích, s internetem či nabídka zájmových programů na videu.

Organizace vyučování na naší základní škole je od 7.15 hodin, v této době si učitelky děti přebírají. Děti, které začínají vyučování od první hodiny, se scházejí už ve třídě. Do MŠ jdou žáci, kterým vyučování začíná od druhé vyučovací hodiny. Pokud se ve třídě neučí, jdou žáci z MŠ do své třídy v 7.45 hodin. Do třídy, ve které se učí, odcházejí žáci na druhou hodinu v 8.00 hodin. Tuto organizaci jsme zvolili z důvodu ukončení vyučování ve stejnou dobu, (kromě jednoho dne), vychovatelka tak může jít společně se všemi dětmi na vycházku.

Nedoporučovala bych spojení v ranních hodinách, kde by počet dětí převyšoval hranici 20 dětí, nebo kde by se děti scházely najednou (autobusové svážení).

Při postupném scházení je nutné možné vyřizovat nahodilé organizační záležitosti s rodiči předškolních dětí.

Závěr

Ranní spojení dětí je oproti odpolednímu spojení více náročné z hlediska prostorového, organizačního, bezpečnostního i personálního.

Spojením dětí je plně využita pracovní doba učitelek MŠ a vychovatelky, šetří se finanční prostředky ze státního rozpočtu a při dobré organizaci práce není omezena ani jedna věková skupina žáků. Předpokladem je dobrý odhad docházky do MŠ, časový harmonogram scházení a sestavení vyučovacího rozvrhu základní školy tak, aby vše navazovalo a v ranních hodinách počet dětí nepřevyšoval kapacitu prostor v mateřské škole.

Vypracovala:

Marie Pilařová

ředitelka ZŠ a MŠ, Chrastava, Vítkov 69 – příspěvková organizace

Ve Vítkově dne 22. 6. 2009

3.2. Vyjádření odborného garanta

V r. 2009, tj. v závěrečném roce pokusného ověřování, probíhala společná činnost dětí mateřské školy a žáků školní družiny bez problémů. Škola dodržela daná pravidla organizace a průběhu ověřování a vypracovala v souladu se zadáním závěrečnou zprávu.

Je možné konstatovat, že i třetím rokem se potvrdilo, že propojení předškolního a zájmového vzdělávání v této škole přineslo ve vztahu k dětem **především pozitivní výsledky**. Jde zejména o rozvoj sociálních a komunikativních dovedností obou skupin dětí, rozvoj prosociálního chování, vztahů a postojů, rozvoj samostatnosti a odpovědnosti dětí i žáků, zpestření programu činností, obohacení her předškolních dětí apod. Nesporným pozitivem je skutečnost, že při vstupu dítěte do základní školy zcela odpadají jakékoli adaptační obtíže. Výsledkem dobré a dlouhodobé znalosti dětí, jejich individuálních potřeb i rodinného zázemí a dobré spolupráce mezi všemi pedagogy školy i rodiči je minimum školních odkladů.

Jistě není nepodstatné ani to, že tento způsob svědčí o ekonomickém chování školy, škola neplýtvá finančními prostředky, naopak tímto způsobem **část finančních prostředků šetří**.

V souladu se zadáním pokusného ověřování se škola v závěrečné etapě vyjádřila i k podmínkám, které by měly být pro spojení činnosti mateřské školy a školní družiny naplněny. Za zcela zásadní považuje to, aby subjekty byly ve **stejně budově**. Dále je důležité, aby byla dodržována početní i prostorová **kapacita mateřské školy** a zajištěny vyhovující **materiální a personální podmínky** školy. Škola doporučuje, aby maximální denní časový limit společné činnosti byl **2 hodiny**, resp. 1 hodina v ranním úseku a 1 hodina v odpoledním úseku. Je výhodné, pokud se děti **scházejí** ráno **postupně** (učitelka tak má možnost při příchodu předškolních dětí v případě potřeby komunikovat s rodiči). Je velmi důležité, aby situace byla **dobře organizována**, vše by mělo navazovat a počet přítomných dětí, zejména v ranních hodinách, by nikdy neměl převýšit kapacitu mateřské školy; tzn., že je třeba provést reálný odhad docházky předškolních dětí, promyslet harmonogram scházení žáků, upravit či vhodně sestavit časový vyučovací rozvrh základní školy apod. **Činnosti** v těchto úsecích dne **by neměly být přímo řízeny**, ale měly by být organizovány tak, aby děti i žáci by měli **prostor pro volnou hru, individuální zájmové činnosti, odpočinek apod.**

Zbývá dodat, že uvedená škola má s propojením činnosti mateřské školy a školní družiny v okrajových úsecích dne **dlouholeté zkušenosti**, neboť patří mezi školy, které tímto způsobem dříve běžně pracovaly. Docházka žáků školní družiny do mateřské školy zde byla umožňována od roku 1996, kdy se k mateřské škole připojila škola základní, až do roku 2003, kdy škola vstoupila do právní subjektivity. Dle výsledků ověřování a zároveň dle vyjádření ředitelky školy jsou minulé i současné zkušenosti velmi příznivé, **spojení činnosti mateřské školy a školní družiny se vždy osvědčilo, nebyly shledány žádné nepříznivé dopady na činnost mateřské školy ani na činnost školní družiny.**

4. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Při vyvození následujících závěrů a doporučení byly využity nejen poznatky ze Základní školy a Mateřské školy Chrastava, Vítkov, která s pokusným ověřováním začala, ale také zkušenosti z dalších dvou škol zařazených do pokusného ověřování později (Základní škola a Mateřská škola Nová Ves nad Popelkou, Základní škola a Mateřská škola Nová Ves nad Nisou). Jsou uplatněny také podněty a názory ředitelů několika dalších škol mimo experiment.

Zkušenosti všech škol jsou velmi obdobné. Jejich **stanoviska k možnosti propojení činnosti mateřské školy a školní družiny jsou jednoznačně pozitivní. Žádný nepříznivý dopad společných aktivit na děti či žáky nebyl pozorován.**

Školy také vykazovaly podobné podmínky. Pro všechny je společné, že v době před začátkem ranního vyučování a i v odpolední době je v mateřské škole přítomno velmi málo dětí a že i žáků školní družiny využívajících mateřskou školu je jen několik. Společná činnost v obou úsecích dne je jen krátkodobá, děti a žáci mají společný program v každém úseku maximálně hodinu, přičemž se v této době postupně scházejí, nebo rozcházejí. Dětem i žákům se společně věnuje jeden pedagog, resp. učitelka mateřské školy. Školy se vyjadřovaly v tom smyslu, že jsou-li starší děti v mateřské škole přítomny v okrajových úsecích dne a navíc jen krátce, jejich účast v žádném případě nenarušuje běžný provoz a činnost mateřské školy, ani naplňování jejího školního vzdělávacího programu. Naopak se potvrzuje, že pro děti i žáky mohou být společně prožité chvíle vítaným zpestřením, které **přináší oběma skupinám spíše výhody**, a to zejména v následujících směrech:

- Společný pobyt v mateřské škole a společná činnost dětí a žáků působí příznivě **na rozvoj a učení** zúčastněných jedinců, **zejména v citové, sociální a rozumové oblasti**. Rozvoj prosociálního cítění a chování dětí i žáků může ve svém důsledku napomáhat prevenci vzniku sociálních problémů ve škole (např. zárodků nesnášenlivosti, agresivity či šikany).

- Propojení organizace i činnosti mateřské školy a školní družiny může napomáhat k vzájemnému sblížení a lepšímu porozumění mezi všemi zúčastněnými a přispívat k vytváření **příznivé psychosociální atmosféry** celé školy.
- Při vstupu dítěte do základní školy zcela **odpadají jakékoli adaptační obtíže**. Výsledkem dobré a dlouhodobé znalosti dětí, jejich individuálních potřeb i rodinného zázemí a zároveň dobré spolupráce mezi všemi pedagogy školy i rodiči může být snížení počtu **odkladů školní docházky**.
- Škola efektivněji využívá svých kapacit, neplýtvá finančními prostředky, ale naopak **část mzdových i provozních nákladů šetří**.

Vzhledem k dosavadním příznivým výsledkům ověřování doporučujeme, aby **možnost docházky žáků školní družiny do mateřské školy byla povolena, avšak pouze v určitých případech a za určitých dále uvedených podmínek**:

- Propojení mateřské školy a školní družiny by mělo být umožněno pouze jako **výjimka** stanovená **výhradně pro málotřídní školy**, kdy škola jako právnická osoba vykonává **činnost základní školy, mateřské školy a školní družiny**. V jiných případech toto propojení postrádá smyslu.
- Základní škola, mateřská škola a školní družina by měly vykonávat svou činnost **v jedné budově**; jen tak lze zajistit dostatečnou bezpečnost dětí i žáků, omezit přesuny dětí a další rušivé vlivy, maximálně využít pedagogického přínosu a zároveň ušetřit část úvazku jednoho pedagoga.
- Jednoznačně bude nutné stanovit, že se jedná **výhradně o docházku žáků školní družiny do mateřské školy a že opačná eventualita je nepřipustná** (školní družina nemůže naplnit podmínky, které vyplývají z věkových a vývojových potřeb předškolních dětí, společná činnost by pak mohla probíhat na úkor předškolních dětí).

- Neměla by být překračována početní ani prostorová **kapacita mateřské školy**, a to ani krátkodobě.
- Společná činnost by měla probíhat maximálně **2 hodiny**, resp. 1 hodinu v ranním úseku a 1 hodinu v odpoledním úseku. Děti a žáky by mělo být možné spojovat **výhradně v okrajových úsecích** dne, tj. na začátku provozu mateřské školy a před jeho ukončením.
- Docházka žáků do mateřské školy by měla být předem **dobře připravena a promyšleně organizována**, aby vše navazovalo a počet přítomných dětí, zejména v ranních hodinách, důsledně odpovídal kapacitě mateřské školy (měl by být proveden reálný odhad docházky předškolních dětí, promyšlen harmonogram scházení žáků, upraven či vhodně sestaven časový vyučovací rozvrh základní školy).
- **Společné činnosti by neměly být přímo řízeny**, ale organizovány tak, aby děti i žáci měli naopak v této době prostor pro volnou hru, individuální zájmové činnosti, relaxaci po vyučování apod. Průběh řízených činností by byl stejně narušován příchody a odchody dětí a žáků.
- **Propojení školního vzdělávacího programu mateřské školy a vzdělávacího programu školní družiny není nutné** vzhledem k tomu, že se jedná o krátkou dobu pobytu žáků v mateřské škole; pokud by měly být programy propojeny, lze tak učinit pouze tematicky.

5. NÁVRH DALŠÍHO POSTUPU

Vzhledem k tomu, že existuje početná skupina málotřídních škol, zejména v malých lokalitách, které by možnost docházky žáků školní družiny do mateřské školy v okrajových úsecích dne velmi uvítaly, navrhujeme bezprostředně zahájit **legislativní proces novely zákona č. 561/2004 Sb.**, kterou by bylo spojení činnosti mateřské školy a školní družiny ve **výše vymezených případech a za stanovených podmínek** umožněno.

Navrhujeme, aby po dobu, dokud nebude záležitost ošetřena legislativně, byl problém řešen **operativně**, např. **opatřením**, jímž by se společná činnost mateřské školy a školní družiny probíhající mimo povolený experiment dočasně povolila, a zároveň by tak byla umožněna její kontrola; školy, které by docházku žáků školní družiny do mateřské školy uskutečňovaly, by měly mít povinnost **uvést tuto skutečnost ve svém školním vzdělávacím programu** (počty dětí, organizační i pedagogické zajištění) a **informovat o své činnosti ČŠI**, která by tak nad dodržováním stanovených podmínek mohla zajistit potřebný dohled. Tím by se vyšlo vstříc výjimečné situaci, specifickým potřebám a možnostem málotřídních škol, které dosud postupují nelegálně, a tedy bez jakékoli kontroly. Vyřešila by se tak i obtížná situace Základní školy a Mateřské školy Chrastava, Vítkov, v níž bylo pokusné ověřování k 30. 6. 2009 ukončeno a která nemůže ve své zaběhnuté a osvědčené praxi pokračovat.

Použité podklady

Povolení pokusného ověřování *Spojená činnost mateřské školy a školní družiny v době před začátkem ranního vyučování a v době před koncem provozu mateřské školy a školní družiny v ZŠ a MŠ Chrastava, Vítkov*, č. j. 12 858/2006-22, ze dne 12. prosince 2006

První průběžná zpráva o výsledcích šetření v Základní škole a Mateřské škole Chrastava, Vítkov, *Ověřování možnosti spojení činnosti mateřské školy a školní družiny v době před začátkem ranního vyučování a v době před koncem provozu mateřské školy a školní družiny*, VÚP pro MŠMT, 2007

Druhá průběžná zpráva o výsledcích šetření v Základní škole a Mateřské škole Chrastava, Vítkov, *Ověřování možnosti spojení činnosti mateřské školy a školní družiny v době před začátkem ranního vyučování a v době před koncem provozu mateřské školy a školní družiny*, VÚP pro MŠMT, 2008

Vyhlášení pokusného ověřování *„Docházka žáků školní družiny do mateřské školy v době před ranním vyučováním a po skončení vyučování v Základní škole a Mateřské škole Nová Ves nad Popelkou a Základní škole a Mateřské škole Nová Ves nad Nisou“*, č. j. 17 427/2008-22, ze dne 19. listopadu 2008

Docházka žáků školní družiny do mateřské školy v době před ranním vyučováním a po skončení vyučování. Průběžná zpráva o výsledku šetření v Základní škole a Mateřské škole Nová Ves nad Popelkou, v Základní škole a Mateřské škole Nová Ves nad Nisou, VÚP pro MŠMT, srpen 2009